

DG Edukacja i Kultura

Program „Uczenie się przez całe życie”

Leonardo da Vinci

Wymiana doświadczeń nauczycieli szkół rolniczych w zakresie ustawicznej edukacji dorosłych – rolników i innych mieszkańców wsi.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	3
<i>I. Różnice w systemach rolniczego kształcenia zawodowego w Niemczech i Polsce</i>	8
1) Programy nauczania	
2) Dobór gospodarstw (przedsiębiorstw) szkoleniowych	
3) Finansowanie kształcenia rolniczego	
4) Rola samorządu rolniczego w kształceniu zawodowym	
5) Wpływ centrów kształcenia rolniczego na kształcenie zawodowe w rolnictwie	
<i>II. Niemiecki Ośrodek Szkoleniowy dla Techniki Rolniczej Deula w Nienburgu jako przykład dualnego systemu kształcenia</i>	11
<i>III. Organizacja systemów edukacji dla dorosłych w obszarze rolnictwa w Polsce</i>	13
1. Kształcenie podstawowe dorosłych w celu uzyskania nowych kwalifikacji	
2. Kursy podnoszące kwalifikacje – specjalizacja.	
3. Zdobywanie nowych umiejętności w wykonywanym zawodzie	
4. Przekwalifikowanie się na inne zawody	
5. Przygotowanie młodzieży uczącej się do kształcenia ustawicznego przez całe życie	
<i>IV. Organizacja systemów edukacji dla dorosłych w obszarze rolnictwa w Niemczech</i>	17
1. Kształcenie podstawowe dorosłych w celu uzyskania nowych kwalifikacji	
2. Kursy podnoszące kwalifikacje – specjalizacja.	
3. Zdobywanie nowych umiejętności w wykonywanym zawodzie	
4. Przekwalifikowanie się na inne zawody	
5. Przygotowanie młodzieży uczącej się do kształcenia ustawicznego przez całe życie	
<i>V. Wnioski</i>	22
<i>VI. Załączniki</i>	23

Wprowadzenie

W okresie dwóch tygodni w dniach 03.11.-15.11.2008 roku Towarzystwo Umiejętności Rolniczych w Poznaniu zrealizowało – we współpracy z Niemieckim Ośrodkiem Szkoleniowym dla Techniki Rolniczej DEULA w Nienburgu – program wymiany doświadczeń pod nazwą **„Wymiana doświadczeń nauczycieli szkół rolniczych w zakresie ustawicznej edukacji dorosłych – rolników i innych mieszkańców wsi” – projekt nr PL/07/LLP-LdV/VETPRO/140331.**

W projekcie wymiany doświadczeń ze strony polskiej uczestniczyli nauczyciele szkół rolniczych, osoby z wyższym wykształceniem rolniczym lub pedagogicznym, którzy w swej pracy zawodowej zajmują się problematyką kształcenia ustawicznego. Natomiast ze strony niemieckiej byli to pracownicy Szkoły DEULA, nauczyciele i wykładowcy niemieckich szkół zawodowych prowadzących kształcenie ustawiczne.

Podczas udziału w projekcie uczestnicy;

- zapoznali się ze strukturą, zasadami działania oraz obiektami Szkoły Deula,
- odbyli wyjazd studyjny do Izby Rzemieślniczej w Hanowerze i poznali zasady jej funkcjonowania. Oprócz tego poznali wszystkie obiekty i pomieszczenia służące do celów edukacyjnych,
- odbyli całodzienny wyjazd do Centrum Rolniczego w Düsse w Nadrenii – Westfalii, gdzie zapoznali się ze strukturą, funkcjami, zasadami działania i świetnie wyposażonymi obiektami,
- wzięli całodzienny udział w Targach Edukacyjnych odbywających się w Szkole Zawodowej w Nienburgu,
- wysłuchali wykładu na temat kształcenia i doksztalcania w zawodzie rolnika w Szkole Zawodowej w Verden,
- wyjechali do Dolnosaksońskiej Izby Rolniczej, gdzie wysłuchali wykładów na temat „Kształcenie w zawodzie mistrza rolnika” oraz „Środki szkoleniowe dla dorosłych bez wykształcenia zawodowego”,
- odbyli wizytę w gospodarstwie rolnym zatrudniającym pracownika po przekwalifikowaniu,
- wysłuchali kilku wykładów w Szkole Deula – prowadzonych przez jej pracowników oraz osoby z zewnątrz.

Podczas wizyt studyjnych oraz wykładów uczestnicy wymiany mieli możliwość zadawania pytań, a na zakończenie każdego ze spotkań mogli wymienić doświadczenia z pracownikami instytucji, które odwiedzali.

Ze strony Towarzystwa Umiejętności Rolniczych projekt przygotowały i prowadziły osoby, które mają duże doświadczenie w tym zakresie, a poza tym od wielu lat zajmują się organizacją staży zawodowych w Niemczech, z których korzystają uczniowie szkół rolniczych.

Uczestnicy wymiany doświadczeń postanowili, że wnioski wynikające z programu wymiany doświadczeń należy przedstawić instytucjom odpowiedzialnym w Polsce za system kształcenia zawodowego i doksztalcania, samorządom powiatowym odpowiedzialnym za szkoły rolnicze i kształcenie ustawiczne na swoim terenie, dyrekcjom szkół rolniczych oraz samorządowi rolniczemu.

Wnioski wypracowane na podstawie zrealizowanego projektu wymiany wskazują, że systemy kształcenia ustawicznego w zakresie rolnictwa różnią się w stopniu zasadniczym. Różnice te nie pozwalają na wzajemne uznawanie zdobytych kwalifikacji.

Uczestnicy wymiany stwierdzają, że w związku z odbywającą się w Polsce reformą systemu kształcenia zawodowego w rolnictwie i coraz większym znaczeniem kształcenia ustawicznego uzasadnionym będzie przygotowanie nowego programu kształcenia zawodowego, ze szczególnym uwzględnieniem elementów kształcenia ustawicznego, które nabiera coraz większego znaczenia w systemie oświaty.

Idea kształcenia ustawicznego w dokumentach Wspólnoty Europejskiej

Rada Europy, utworzona w 1949 roku, objęła 10 państw Europy Zachodniej. W 1962 roku powołano Radę do spraw Współpracy Kulturalnej, w ramach której funkcjonował Komitet Edukacji Pozaszkolnej, obejmujący obszarem swoich zainteresowań edukację dorosłych i stopniowo także kształcenie ustawiczne.

Rada ds. Współpracy Kulturalnej w 1971 roku ogłosiła tom *Permanente Education*, pod redakcją H. Janne'a, natomiast w rok później zorganizowała pod przewodnictwem B. Schwartza projekt dotyczący oświaty ustawicznej. Jednym z efektów, jaki przyniósł, było ogłoszenie w 1981 roku rekomendacji w sprawie dalszego rozwoju edukacji.

Decyzją *Traktatu z Maastricht* w 1993 roku powołano z przekształcenia Wspólnoty Europejskiej - Unię Europejską, która objęła swym zasięgiem 15 państw. Jednym z głównych założeń polityki oświatowej Unii Europejskiej stało się realizowanie postulatów edukacji ustawicznej, rozumianej jako: ***trwający przez całe życie proces kształcenia ogólnego i zawodowego***. Miało to ścisły związek z działaniami prowadzonymi w celu redukcji problemów zatrudnienia i regulacji rynku pracy. Dlatego też władze Unii ogłosiły rok 1996 *Europejskim Rokiem Edukacji Ustawicznej*.

Na podstawie tych działań opublikowano już w 1995 roku *Białą Księgę Kształcenia i Doskonalenia*. Nadrzędnym celem Białej Księgi było przygotowanie Europejczyków do płynnego przejścia do modelu życia w społeczeństwie informacyjnym, wymagającym od młodego pokolenia i ludzi dorosłych permanentnej edukacji oraz zdobywania umiejętności w toku ustawicznego nauczania i uczenia się. Już sam podtytuł *Na drodze do uczącego się społeczeństwa* sugeruje priorytety i zadania stawiane edukacji.

Jako źródło i motor współczesnych przemian społecznych, mających silne implikacje niemal we wszystkich dziedzinach ludzkiej aktywności, a zatem także w edukacji i wymuszających na niej szereg zmian i reform, autorzy przedstawili trzy główne czynniki:

- rozwój społeczeństwa informacyjnego;
- procesy globalizacji ekonomii;
- przemiany cywilizacji naukowo-technicznej.

Nowe technologie wkraczają nie tylko w sferę produkcji, ale także w sferę społeczną, w tym także do edukacji. Sposoby produkcji i zdobywania wiedzy ulegają procesom asymilacji, co może być jedną z przyczyn prymityzowania edukacji i co zarazem przyczynia się do wzrostu potrzeby kulturowego wzbogacenia człowieka poza formalnym środowiskiem edukacyjnym. Globalizacja rynku, zmiany w strukturze zatrudnienia, zmuszają do podejmowania współpracy i porozumienia oraz współdziałania. Rozwój wiedzy naukowej i techniki nabiera

nieodwracalnego przyspieszenia. Ludzie zaczęli postrzegać ten proces nie jako szansę, lecz jako swoiste zagrożenie płynące ze świata nauki. Autorzy *Białej Księgi* doszukują się rozwiązania tego problemu w rzetelnej informacji naukowej, co wymaga jednak solidnego przygotowania adresatów takiej informacji do jej odbioru.

Podkreślany jest w niej wpływ założeń edukacji permanentnej na możliwość znalezienia zatrudnienia i zdolność do aktywności ekonomicznej, którą w sposób ciągły zrealizować można tylko przy uwzględnieniu postulatów kształcenia ustawicznego. Dużo miejsca poświęcono zagadnieniom kultury, rozumianej w szerszym znaczeniu, a także uwypuklono szczególną wagę kultury naukowo-technicznej, kultury informacji oraz kultury historycznej.

Dla skutecznej realizacji zadań formułowanych przez Białą Księgę Komisja określiła pięć podstawowych założeń obejmujących:

- zachęcanie do zdobywania nowych umiejętności;
- zbliżenie szkoły i przedsiębiorstw;
- ograniczenie marginalizacji;
- upowszechnienie znajomości języków;
- równorzędne traktowanie inwestycji materialnych i edukacyjnych.

Rok 1996, będący Rokiem Edukacji Ustawicznej w Europie Zachodniej, przyniósł wiele inicjatyw, mających na celu rozszerzenie i popularyzowanie ciągłości kształcenia. Wiele z pomysłów i idei obecnych jest do dziś w programach Socrates czy Leonardo da Vinci. Struktury edukacyjnego programu Unii Europejskiej - bardzo silnie korespondują z tą właśnie problematyką. Jego fundamentalnym celem jest podnoszenie jakości kształcenia dzieci, młodzieży i dorosłych przez współpracę międzynarodową.

Rada Europy na progu nowego tysiąclecia - w marcu 2000 roku - podjęła decyzję o konieczności opracowania wytycznych dla edukacji w trzecim tysiącleciu. Zdecydowano, że to właśnie kształcenie permanentne stanowić będzie bazę dla pomyślnego przejścia społeczności europejskiej do życia w nowych realiach społeczeństwa opartego na wiedzy. Zwrócono także szczególną uwagę na fakt, iż nie można dłużej traktować edukacji ustawicznej jako jednego z wielu aspektów kształcenia, a wręcz przeciwnie - powinna być ona ujmowana jako naczelną zasadą przyświecającą działalności oświatowej oraz umożliwiająca nabywanie i utrzymywanie na najwyższym poziomie kompetencji i umiejętności potrzebnych do sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym.

Postrzeganie edukacji permanentnej w rozumieniu Memorandum... jasno określa czas trwania procesów oświatowych jako całe życie człowieka, przyjmując wprost za angielskim sformułowaniem Lifelong Learning (czyli uczenie się przez całe życie). Nie do końca sprecyzowana jest część pierwsza tego terminu. Pojęcie "uczenie się" można interpretować różnorodnie, rodzi się wiele niejasności i pytań, czy chodzi tu wyłącznie o trwałe zmiany w zachowaniu, wynikające z celowej działalności podmiotu uczenia się, czy oznacza nabywanie indywidualnych umiejętności, czy też staje się częścią rozwoju osobowości¹¹

Przyjmując za N. Longworth'em, autorem wielu opracowań poświęconych ideom kształcenia permanentnego, podstawę właściwego zrozumienia pojęcia "uczenie się przez całe życie" stanowi skierowanie uwagi na osobę uczącą się.

Koncentracja uwagi na potrzebach i wymaganiach osób uczących się oznacza, że:

- uczyć się jest klientem, którego potrzeby, a właściwie ich zaspokojenie, są najważniejsze, osoby prowadzące procesy edukacyjne powinny koncentrować się na wspomaganiu uczenia się, biorąc pod uwagę style uczenia się i indywidualne preferencje każdego klienta;
- osoby uczące się powinny być w większym stopniu zaangażowane w sam proces uczenia się - treści i metodologię, ale także być bardziej świadome własnego wpływu na efekty uczenia się;
- nauczyciele stają się bardziej doradcami w sprawie uczenia się, posiadającymi pogłębioną wiedzę dotyczącą wykorzystania technologii uczenia się oraz narzędzi i technik uczenia się przez całe życie;
- placówki kształcenia nauczycieli powinny nie tylko uczyć nauczycieli, jak nauczać, a raczej jak stymulować uczenie się i rozwój osobisty człowieka w każdym wieku - poniekąd upoważniając innych do uczenia się; nauczyciele - doradcy powinni także wspierać pracę domową osób kształcących się na wszystkich etapach procesu uczenia się;
- umiejętności, talenty i wiedzę należy wysoko cenić w każdej społeczności, a ośrodki edukacyjne powinny pełnić rolę centrów wiedzy, które mobilizują i stymulują do uczenia się;
- techniki i narzędzia edukacyjne powinny być używane coraz bardziej interaktywnie - zarówno jako stymulatory uczenia się, jak i źródła wiedzy;
- programy we wszystkich obszarach formalnego systemu edukacji powinny być ukierunkowane na nabywanie umiejętności, wartości, a także zdobywanie wiedzy¹².

Memorandum na temat uczenia się przez całe życie stanowi apel do środowisk oświatowych i do władz o popularyzację idei uczenia się przez całe życie. Zwraca ono także szczególną uwagę na to, że aktywne postawy obywatelskie oraz zwiększanie możliwości zatrudnienia są równoważnymi i wzajemnie się uzupełniającymi założeniami, popularyzującymi idee kształcenia ustawicznego.

Dokument ten wyróżnia sześć kluczowych punktów, stanowiących podstawę otwartej debaty, prowadzącej do określenia priorytetowych działań oraz wspólnej europejskiej strategii dotyczącej wdrażania koncepcji i idei uczenia się przez całe życie we wszystkich krajach Starego Kontynentu.

1. Nowe podstawowe umiejętności dla wszystkich – stały i powszechny dostęp do kształcenia.
2. Zwiększenie inwestycji w zasoby ludzkie poprzez znaczne podniesienie nakładów finansowych na obywateli.
3. Innowacje w nauczaniu i uczeniu się – metody kształcenia oparte są na technologiach informacyjno-komunikacyjnych.

4. Wartościowanie procesu uczenia się – poprawa wartości kształcenia nieformalnego i incydentalnego.
5. Łatwy dostęp do wysokiej jakości informacji i doradztwa na temat możliwości edukacyjnych.
6. Przybliżenie procesów kształcenia do miejsca zamieszkania ich uczestników – wykorzystanie nowych technologii informacyjno-komunikacyjnej.

I. Różnice w systemach rolniczego kształcenia zawodowego w Niemczech i Polsce.

1. Programy nauczania

W Niemczech.

Programy nauczania dla kształcenia rolniczego w szkołach rolniczych obejmują dla wszystkich przedmiotów 10 godzin tygodniowo. Pozostały czas przeznaczony na kształcenie jest wykorzystywany w gospodarstwach rolniczych.

I tak w 3-letniej szkole zawodowej - kształcenie dwutorowe :

a/ umowa praktykanta z gospodarstwem rolnym :

- pierwszy rok kształcenia praktycznego w gospodarstwie – tydzień - 3 dni nauki w szkole, 2 dni szkolenia
- drugi i trzeci rok kształcenia praktycznego w gospodarstwie. - tydzień – 1 dzień nauki w szkole, 4 dni szkolenia

b/ umowa praktykanta ze szkołą :

- pierwszy rok kształcenia praktycznego w gospodarstwie, - 4 dni nauki w szkole, 1 dzień szkolenia
- dwa lata kształcenia zawodowego w licencjonowanych gospodarstwach szkoleniowych – 4 dni szkolenia praktycznego w gospodarstwie, 1 dzień nauki w szkole – *patrz załącznik nr 3.*

W Niemczech istnieje ciągła weryfikacja programów nauczania pod kątem potrzeb na rynku pracy. Przy Ministerstwie Oświaty Landu powołana jest rada programowa w skład, której wchodzi przedstawiciele pracobiorców, pracodawców oraz przedstawiciele oświaty. Zadaniem tej rady jest ciągle doskonalenie programów nauczania ze względu na zmiany na rynku pracy oraz potrzeby przedsiębiorstw.

Zmieniający się popyt w przedsiębiorstwach gospodarczych oraz ciągle zmiany strukturalne wpływają na to, że instytucje kształceniowe muszą także dopasować swoją ofertę do tych warunków. Powstaje więc szansa, aby zapewnić egzystencję oraz osiągać sukcesy gospodarcze sukcesy przez każdą instytucję. Instytucje kształceniowe muszą ciągle dopasowywać swoją ofertę do środków kształceniowych, tak jak przedsiębiorstwa gospodarcze do popytu oraz być w stanie rozwijać nowe propozycje kształceniowe i realizować je w praktyce. To udaje się oczywiście instytucjom najłatwiej w obszarach, które znajdują się najbliżej tradycyjnym zawodom rolniczym. Dywersyfikacja propozycji kształceniowych poszczególnych instytucji zwiększa jej atrakcyjność wśród uczniów, zapewnia pełne wykorzystanie oraz podstawę gospodarczej stabilizacji.

W Polsce.

Obowiązujące obecnie plany nauczania w szkołach rolniczych zostały zatwierdzone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu;

- w roku 2005 dla 4 letnich techników na podbudowie gimnazjum (program nauczania **321[05] T-4, TU, SP/MENiS/2005.02.03**
- w roku 1998 dla 3-letnich szkół zawodowych na podbudowie gimnazjum (**program nauczania 613(1) MRiGŻ.**

Do tej pory szkoły tego typu w całej Polsce bazują na tych programach. Obejmują one kształcenie teoretyczne oraz zajęcia praktyczne w warsztatach szkolnych i praktykę w gospodarstwach rolniczych.

W przypadku techników programy nauczania w pierwszym i czwartym roku nauki nie przewidują praktyki w gospodarstwie rolnym. Natomiast w drugim i trzecim roku nauki programy przewidują po 4 tygodnie szkolenia praktycznego w gospodarstwie rolnym. Poza tym program przewiduje w drugim, trzecim i czwartym roku nauki po 5 godzin szkolenia praktycznego (warsztatowego) tygodniowo – *patrz załącznik nr 2*.

W przypadku zasadniczej szkoły zawodowej w całym okresie nauki nie przewiduje się kształcenia praktycznego w gospodarstwie rolnym. Jeżeli chodzi o szkolenie warsztatowe programy przewidują po 10 godzin zajęć praktycznych tygodniowo przez okres 2 lat i 14 godzin tygodniowo w trzecim roku nauki – *patrz załącznik nr 2*.

2. Dobór gospodarstw (przedsiębiorstw) szkoleniowych.

W Niemczech.

Doborem i kwalifikacją gospodarstw szkoleniowych zajmuje się izba rolnicza. Gospodarstwa rolnicze, które chciałyby przeprowadzić praktyczne kształcenie rolników, muszą dać się poznać izbie rolniczej jak gospodarstwo kształceniowe. W tym celu każde gospodarstwo jest badane przez komisję kontrolującą pod kątem swoich wyników gospodarczych (wgląd w bilans), a także pod kątem tego czy prowadzona działalność odpowiada ustalonym regułom praktyki rolniczej. Kierownik gospodarstwa winien obok wykształcenia rolniczego posiadać wykształcenie pedagogiczne.

W Polsce.

Obecnie brak jest jakiegokolwiek systemu kwalifikacji i doboru gospodarstw, w których odbywa się szkolenie praktyczne. Każda szkoła próbuje we własnym zakresie przygotować własny system doboru i kwalifikacji gospodarstw dla szkolenia praktycznego.

Poza tym uczniowie poszukują sobie gospodarstwa, w którym chcieliby odbyć szkolenie praktyczne. Często jest tak, że odbywają je w gospodarstwie rolnym rodziców.

3. Finansowanie kształcenia rolniczego.

W Niemczech.

Centra szkoleń praktycznych są finansowane w dwojaki sposób :

- a) finansowanie kosztów kształcenia ze środków państwowych, w przypadku kursów określonych w uchwalonym programie kształcenia,
- b) finansowanie z wkładów własnych uczniów,
- c) środków własnych gospodarstw.

W finansowaniu centrów szkoleń praktycznych udział środków państwowych jest stosunkowo niewielki. Większość kosztów ponoszą uczniowie i gospodarstwa szkoleniowe.

W Polsce.

W Polsce kształcenie zawodowe jest dla uczniów bezpłatne – finansowane z budżetu Państwa.

4. Rola samorządu rolniczego w kształceniu zawodowym.

W Niemczech.

Samorządność w rolnictwie jest organizowana i realizowana przez izbę rolniczą. Według ustawy o izbach rolniczych przypisuje ona izbom rolniczym jako obowiązkowe zadanie :

wy – i doksztalanie, a także specjalistyczne kształcenie w zakresie rolnictwa. W ten sposób izba rolnicza odpowiada za :

- tworzenie nowych programów nauczania,
- określanie kryteriów, jakie musi spełniać przyszłe gospodarstwo kształceniowe,
- ustalanie składów komisji kontrolujących,
- uznawanie gospodarstw za gospodarstwa kształceniowe.
- przeprowadzenie egzaminów.

W Polsce.

W Polsce istnieje samorząd rolniczy, powołany ustawą z roku 1995, który jednak nie ma żadnych kompetencji w kwestii kształcenia zawodowego w zakresie rolnictwa.

Rozwój nowych programów, kontrola kształcenia oraz nadzór nad egzaminami jest w kompetencji Ministerstwa Edukacji Narodowej.

5. Wpływ centrów kształcenia rolniczego na kształcenie zawodowe w rolnictwie.

W Niemczech.

Centra kształceniowe oferują - obok bezpośredniego kształcenia praktycznego w rolnictwie - również możliwości doksztalania w rzemiośle, ponieważ są one częściowo wykorzystywane w przekwalifikowaniu się na inne zawody (ślusarze, mechanicy, spawacze, stolarze etc.)

Urzędy pracy rozwijają wspólnie z centrami środki kwalifikacji i przeszkalania w celu dalszego kształcenia rolników w innych zawodach.

W Polsce.

Nie powstały centra szkoleniowe, które można by porównać z tymi instytucjami w Niemczech. W tym powołane zostały centra kształcenia ustawicznego i centra kształcenia rolniczego, lecz obecnie nie spełniają nawet w części funkcji centrów kształcenia rolniczego w Niemczech.

II. Niemiecki Ośrodek Szkoleniowy dla Techniki Rolniczej Deula w Nienburgu jako przykład dualnego systemu kształcenia.

1. Kształcenie w zakresie techniki rolniczej

- rolno-techniczne kształcenie podstawowe
- ciągniki i maszyny rolnicze
- ochrona roślin, techniki nawożenia
- elektronika w gospodarce
- kursy spawaczy i kursy obsługi pił motorowych
- szkolenia klientów na zamówienie producentów
- seminaria w zakresie zarządzania

2. Optymalizacja w uprawie roli.

3. Nawożenie bezpieczne dla środowiska.

4. Optymalizacja dużych maszyn.

5. Szkolenia dla firm.

6. Ogrodnictwo i architektura krajobrazu.

7. Doksztalcanie w rzemiośle – przekwalifikowanie:

- mechanik przemysłowy
- monter centralnego ogrzewania i klimatyzacji
- instalator gazu i wody
- florystka
- stolarz
- kierowca zawodowy
- płytkarz

8. Nauka w zakresie różnych technik spawalniczych.

9. Doksztalcanie jednostek specjalnych.

10. Centrum Kompetencyjne dla odnawialnych źródeł energii

- szkolenia w zakresie biogazu
- doradztwo w zakresie budowy wytwórni biogazu
- olej rzepakowy jako paliwo – szkolenia w tym zakresie

11. Szkolenia ekspertów z zakresu rolnictwa

12. Programy dla praktykantów:

- 3 miesiące
- 6 miesięcy
- 1 rok

Warunki, które powinien spełniać praktykant

- podstawy języka niemieckiego !!!!!
- prawo jazdy na ciągnik
- student uczelni rolniczej / uczeń szkoły zawodowej
- gotowość do pracy i nauki
-

Program dla praktykantów – 1 rok:

- 1 raz w tygodniu szkoła zawodowa
- 4 tygodnie DEULA / hodowla zwierząt
- pozostały czas pracować / uczyć się / mieszkać w rolniczym gospodarstwie szkoleniowym
- egzamin końcowy
- kieszonkowe 200 € / miesięcznie
- urlop 24 dni

Korzyści dla praktykantów:

- nauka języka
- zawarcie nowych znajomości
- poznanie niemieckiej gospodarki rolnej
- rozwój osobisty
- znaczna poprawa możliwości zawodowych!!!!
-

13. Udział w budowie ośrodków doświadczalnych, doradczych i szkoleniowych.

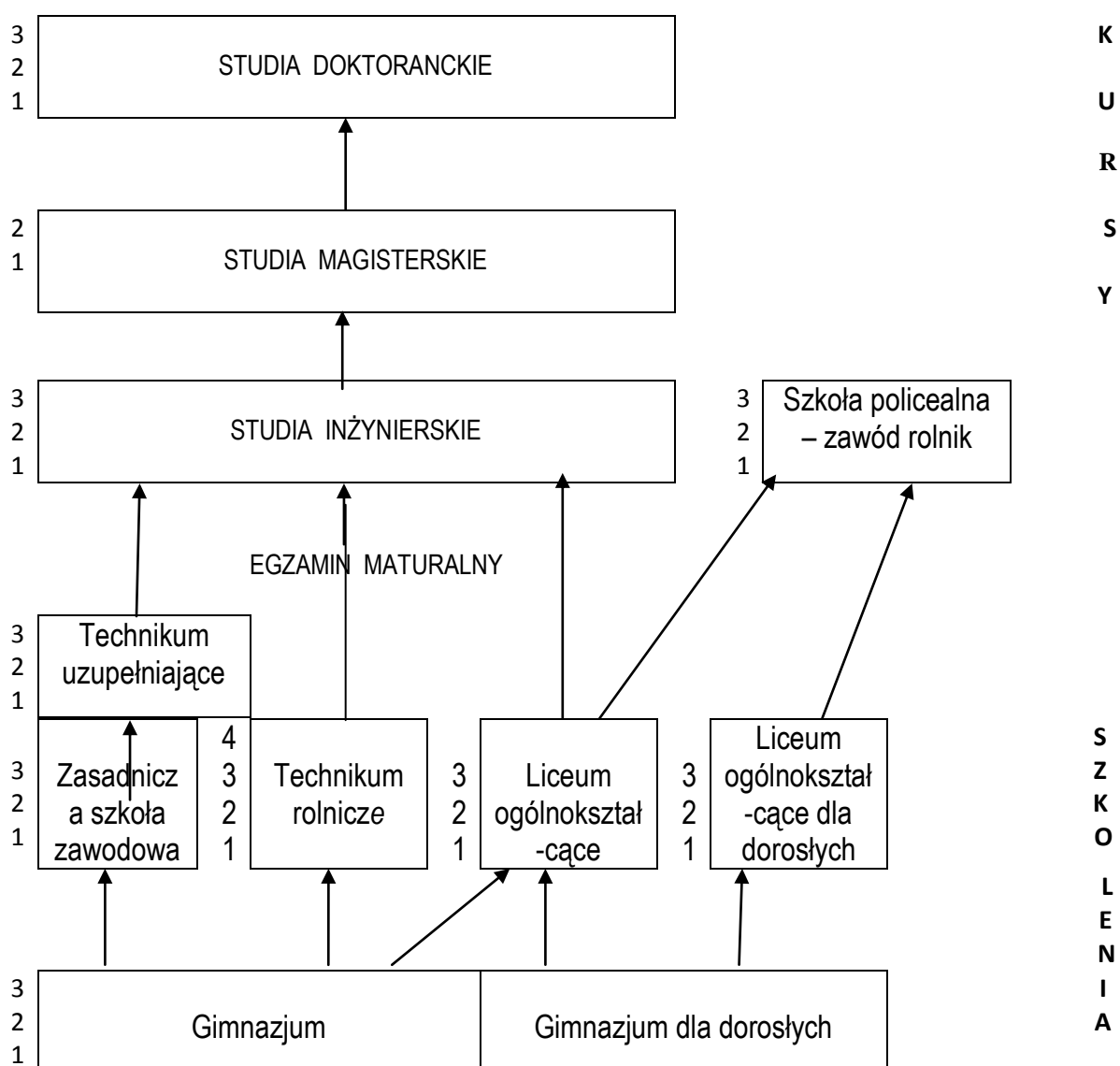
- Tjumen (Rosja)
- Połtawa / Świerdłowsk (Ukraina)
- Igui (Brazylia)
- Rusocin / Trzcianka (Polska)
- Łotwa / Litwa / Estonia
- Afryka
- Indie i Sri Lanka w przygotowaniu

III. Organizacja systemów edukacji dla dorosłych w obszarze rolnictwa w Polsce.

W Polsce występują następujące formy kształcenia dla dorosłych:

- a) dzienna
- b) wieczorowa
- c) zaoczna
- d) kursy
- e) szkolenia.

SCHEMAT SYSTEMU EDUKACJI DLA DOROSŁYCH W OBSZARZE ROLNICTWA W POLSCE

Kursy i szkolenia specjalistyczne:

- kombajnisty
- stosowania środków ochrony roślin
- rachunkowości rolnej
- komputerowe
- żywienia itp.

1. Kształcenie podstawowe dorosłych w celu uzyskania nowych kwalifikacji.

W Polsce istnieją różne instytucje zajmujące się kształceniem dla dorosłych, którego celem ma być uzyskanie nowych kwalifikacji:

- Centra Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego
- Powiatowe Urzędy Pracy
- Izby Rolnicze
- Ośrodki Doradztwa Rolniczego
- szkoły niepubliczne.

Wyróżniamy następujące formy kształcenia dające nowe kwalifikacje:

- prawo jazdy kategorii C, E, T
- kurs spawacza
- szkoła policealna np. ratownictwa medycznego
- kurs rehabilitacji.

2. Kursy podnoszące kwalifikacje – specjalizacja.

W Polsce można podnosić swoje kwalifikacje przy pomocy różnych instytucji. Możemy do nich zaliczyć:

- Zakłady Doskonalenia Zawodowego
- Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli
- Ośrodki Doradztwa Rolniczego
- Izby Rolnicze
- Powiatowe Urzędy Pracy
- uczelnie wyższe
- firmy prywatne np. szkoły
- ośrodki kursowe przy szkołach zawodowych.

Wyżej wymienione instytucje umożliwiają podnoszenie kwalifikacji w następujących formach:

- Zakłady Doskonalenia Zawodowego – kursy zawodowe, nadające kwalifikacje zawodowe
- Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli – kursy, seminaria, warsztaty
- Ośrodki Doradztwa Rolniczego – kursy rolnicze w zakresie: ochrony roślin, obsługi opryskiwaczy, zdrowej żywności, agroturystyki, rachunkowości gospodarstw rolniczych, pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej itp.
- Izby Rolnicze - kursy rolnicze w zakresie: ochrony roślin, obsługi opryskiwaczy, zdrowej żywności, agroturystyki, rachunkowości gospodarstw rolniczych, pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej itp.
- Powiatowe Urzędy Pracy – szkolenia, kursy w celu podniesienia kwalifikacji i szans zatrudnienia lub samozatrudnienia
- uczelnie wyższe – studia podyplomowe, kursy, warsztaty, seminaria
- firmy prywatne – kursy
- ośrodki kursowe przy szkołach zawodowych – kursy podnoszące kwalifikacje w danym zawodzie.

Forma kursu zawiera w sobie:

- 1) cele ogólne i szczegółowe
- 2) program kursu
- 3) liczbę godzin i czasokres trwania

4) warunki finansowania:

- bezpłatne
- współfinansowane przez państwo
- współfinansowane przez Unię Europejską
- współfinansowane przez pracodawców
- pełnopłatne

5) określenie sposobu potwierdzenia uzyskanych kwalifikacji – dyplom, świadectwo, zaświadczenie, certyfikat.

3. Zdobywanie nowych umiejętności w wykonywanym zawodzie.

Nowe umiejętności w zawodzie zdobywane są przez pracowników w Polsce jednym z poniższych sposobów:

- skierowanie przez pracodawcę
- szkolenia promujące nowe produkty czy technologie organizowane przez producentów
- indywidualnie.

Chęć zdobycia nowych umiejętności powodowana jest:

- wprowadzaniem nowych technologii i produktów
- obawą przed utratą miejsca pracy
- pragnieniem samorealizacji i kształcenia.

4. Przekwalifikowanie się na inne zawody

Gospodarka rynkowa i związane z nią zmiany strukturalne występujące w gospodarce wymuszają elastyczność w kształceniu się pracowników. Polski system przewiduje następujące możliwości przekwalifikowywania się na inne zawody:

I Etap pracownika kwalifikowanego

- a) przyuczenie do zawodu w warsztacie (lub większym zakładzie pracy) pod opieką mistrza, a następnie zdanie egzaminu czeladniczego w Izbie Rzemieśniczej
- b) szkoła zawodowa połączona z możliwością zdawania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w Izbie Rzemieśniczej lub przed Okręgową Komisją Egzaminacyjną
- c) kursy kwalifikacyjne organizowane przez Zakłady Doskonalenia Zawodowego

II Etap średniego wykształcenia zawodowego z możliwością uzyskania tytułu technika:

- a) uzupełniające technika dla dorosłych (na podbudowie zasadniczej szkoły zawodowej)
- b) szkoły policealne (w systemach: dziennym, wieczorowym, zaocznym) na podbudowie szkoły średniej dowolnego typu

III Etap wyższego wykształcenia zawodowego:

- a) studia inżynierskie (3-letnie) prowadzone w systemach: dziennym, wieczorowym, zaocznym
- b) studia magisterskie (2-letnie) na podbudowie studiów inżynierskich
- c) studia doktoranckie prowadzone na podbudowie studiów magisterskich

IV Studia podyplomowe – 2 i 3 semestralne, na podbudowie studiów inżynierskich lub magisterskich w innej lub zbliżonej specjalności lub kierunku:

- a) studia podyplomowe nadające nowe kwalifikacje lub uprawnienia
- b) studia podyplomowe doskonalące – podnoszące kwalifikacje, aktualizujące wiedzę.

Wszystkie te etapy kształcenia są dostępne dla chętnych bez ograniczenia wiekowego. Formy kształcenia zawodowego na każdym z omówionych powyżej etapów są dostępne w bezpłatnych szkołach i uczelniach publicznych i płatnych szkołach niepublicznych oraz prywatnych ośrodkach kształcenia zawodowego. W przypadku braku pracowników w określonych zawodach istnieje możliwość uzyskania dofinansowania na pokrycie kosztów szkoleń z Powiatowych Urzędów Pracy.

5. Przygotowanie młodzieży uczącej się do kształcenia ustawicznego przez całe życie.

Rewolucja informatyczno-technologiczna i konkurencja rynków globalnych wymuszają na całym społeczeństwie wypracowanie nawyku ustawicznego kształcenia się. Przygotowanie młodzieży do kształcenia ustawicznego odbywa się poprzez:

1. naukę przedsiębiorczości w placówkach oświatowych na etapie gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych
2. uświadomienie młodzieży na lekcjach wychowawczych konieczności ciągłego rozwijania się, dotrzymywania kroku rozwojowi cywilizacyjnemu
3. zachęcanie do korzystania z literatury technicznej i zasobów Internetu
4. wspieranie uczniów w rozwijaniu swoich zdolności i zainteresowań, udziału w warsztatach i konkursach z różnych dziedzin, wyrabiających nawyk poznawania nowych dziedzin wiedzy
5. pedagogizacja rodziców w zakresie rozwijania zainteresowań u dzieci i młodzieży
6. przedstawianie przykładów możliwości poprawy standardu życia dzięki ciągłemu kształceniu się.

IV. Organizacja systemów edukacji dla dorosłych w obszarze rolnictwa w Niemczech.

Możliwości kształcenia i doksztalcania w zawodzie rolnik/czka

Po szkole głównej		Dyplom inżyniera wyższej szkoły zawodowej⁵	
Mistrz/ni rolnictwa^{3 6} Przynajmniej 3 lata praktyki i doksztalcania	Gospodarz/ni – egz. państwowy^{4 3 6} 2 letnia zawodowa szkoła rolnicza		Studia w wyższej szkole zawodowej
	1 rok praktyki		Zawód rolnik 6 semestrów studiów
Gospodarz/ni - egzamin państwowy² 1-rocza rolnicza szkoła zawodowa		Przygotowanie do wyższej szkoły zawodowej⁴ Zawodowa szkoła średnia Klasa 12	
Egzamin końcowy w zawodzie rolnik/rolniczka			
3-letnie kształcenie w licencjonowanych gospodarstwach szkoleniowych – umowa praktykanta z gospodarstwem rolnym 1 rok – 3 dni szkoły, 2 dni gosp. 2 i 3 rok - 1 dz. szkoły, 4 dni gosp.	Umowa praktykanta ze szkołą 2 lata kształcenia zawodowego w licencjonowanych gospodarstwach rolnych - 4 dni gospod. - 1 dzień szkoła		
	Pierwszy rok kształcenia zawodowego – gospodarka rolna ¹ - 4 dni w szkole - 1 dzień w gospod		
Szkoła główna - egzamin końcowy			

Podczas 1 roku kształcenia 1 tydzień pobytu w Ośrodku Szkoleniowym dla Techniki Rolniczej DEULA

Podczas 2 i 3 rok kształcenia

- 1 tydzień w Ośrodku Szkoleniowym dla Techniki Rolniczej – DEULA Nienburg
- 1 tydzień w Ośrodku Szkoleniowym dla Hodowli Zwierząt – ośrodek w Echem

Po szkole realnej

<p>Mistrz/ni rolnictwa ^{3 6}</p> <p>Przynajmniej 3 lata praktyki i doksztalcania</p> <p>W celu zdobycia zawodu Mistrz/ni rolnictwa</p>	<p>Gospodarz/ni – egzamin państwowy</p> <p>2 letnia zawodowa szkoła rolnicza⁶</p> <p>1 rok praktyki</p>	<p>Dyplom inżyniera wyższej szkoły zawodowej ³</p> <p>Studia w wyższej szkole zawodowej</p> <p>Zawód rolnik</p> <p>6 semestrów studiów</p>	<p>Dalsze możliwości:</p> <p>Patrz wykres „matura”</p>
<p>Gospodarz/ni - egzamin państwowy</p> <p>1-rocza rolnicza szkoła zawodowa</p>		<p>Przygotowanie do wyższej szkoły zawodowej</p> <p>Zawodowa szkoła średnia Klasa 12</p>	
<p>Egzamin końcowy w</p> <p>3-letnie kształcenie w licencjonowanych gospodarstwach szkoleniowych – umowa praktykanta z gospodarstwem rolnym</p> <p>1 rok – 3 dni szkoły, 2 dni gosp. 2 i 3 rok - 1 dz. szkoły, 4 dni gosp</p>	<p>zawodzie rolnik/rolniczka</p> <p>Umowa praktykanta ze szkołą</p> <p>2 lata kształcenia zawodowego w licencjonowanych gospodarstwach rolnych</p> <p>4 dni gospod. 1 dzień szkoła</p> <p>Pierwszy rok kształcenia zawodowego – gospodarka rolna¹</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4 dni w szkole - 1 dzień w gospod. 	<p>Ukierunkowanie na szkołę wyższą</p> <p>Gimnazjum</p> <p>Klasa 11 do 13</p>	
<p>Ukończenie szkoły realnej</p>		<p>Poszerzony stopień</p>	

¹ zaliczenie do całkowitego czasu kształcenia, tylko wtedy gdy świadectwo posiada adnotację na ten temat,

² w przypadku określonych założeń wymagane jest ukończenie szkoły realnej

³ w przypadku określonych założeń wymagane jest ukończenie szkoły wyższej

⁴ warunek wejściowy : ukończona szkoła realna, zakończona egzaminem końcowym

⁵ po studiach na szkole wyższej, ukończenie dyplomem inżyniera

⁶ upoważnia w Dolnej Saksonii na poszczególnych kierunkach do studiów na wyższej szkole zawodowej

Po maturze

<p>Gospodarz/ni – egzamin państwowy</p> <p>2 letnia zawodowa szkoła rolnicza</p>	<p>Mistrz/ni rolnictwa</p> <p>Co najmniej 3 lata</p> <p>Praktyka i doszkalanie</p> <p>Mistrz/ni rolnictwa</p>	<p>Dyplom inżyniera rolnictwa</p> <p>9 semestrów studiów</p>	<p>Dyplom inżyniera rolnictwa</p> <p>Studia na szkole wyższej</p> <p>Kierunek specjalistyczny rolnictwo</p>
<p>Rok praktyki</p>		<p>Dyplom inżyniera rolnictwa</p> <p>Studia na szkole wyższej</p>	
<p>Gospodarz/ni - egzamin państwowy 1-rocza rolnicza szkoła zawodowa</p> <p>Roczna szkoła specjalistyczna Rolnictwo</p>		<p>Kierunek specjalistyczny rolnictwo</p> <p>9 semestrów studiów</p>	<p>Dyplom inżyniera rolnictwa</p> <p>Studia na szkole wyższej</p> <p>Kierunek specjalistyczny rolnictwo</p>
<p>2 lata kształcenia w licencjonowanym gospodarstwie kształceniowym</p> <p>Umowa z gospodarstwem</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4 dni w gospod. - 1 dzień w szkole 			<p>9 semestrów studiów</p>
<p>Egzamin praktyczny 2) Rok praktyki</p>			
<p>Matura</p>			

1. Kształcenie podstawowe dorosłych w celu uzyskania nowych kwalifikacji.

System kształcenia dorosłych zyskuje w Niemczech coraz większe znaczenie. Głównym powodem jest, po pierwsze, fakt, że ludzie muszą lub chcą się w swoim życiu zawodowym przekwalifikować, a po drugie, że zdolności i wymagane umiejętności w danym zawodzie bardzo szybko się zmieniają. System szkolnictwa dorosłych podzielony jest na dwa obszary:

- a) Edukacja (kształcenie) szkolna/akademicka
- b) Edukacja (kształcenie) zawodowa

Edukacja szkolna i akademicka organizowana i koordynowana jest przez Ministerstwo Kultury właściwe dla danego (Bundes)landu, natomiast za edukację zawodową, która prowadzi do uzyskania kwalifikacji zawodowych, odpowiada właściwa izba np. izba rolnicza, przemysłowa czy handlowa. Dla tych obu form edukacji niezbędna jest przychylna publiczna ocena zarówno samych kształconych, jak i organizacji kształcącej. Obok wymienionych systemów edukacyjnych w Niemczech szczególnego znaczenia nabiera również specyfika kształcenia zawodowego w kierunku rolniczym. Chodzi tutaj o indywidualne zwiększenie zawodowych kompetencji działania. Indywidualność taka oznacza tu, że osoby pracujące zawodowo, z reguły same, znajdują kurs i decydują się na kierunek dalszego kształcenia oraz ustalają, które środki edukacyjne wziąć najlepiej pod uwagę. Z tej różnorodności zapotrzebowania na dalsze kształcenie zawodowe wyrasta szeroka oferta edukacyjna. Ta forma kształcenia musi być jednakże całkowicie sfinansowana z kieszeni potencjalnego uczestnika kursu. Instytucjami oferującymi formy doskonalenia zawodowego mogą być prywatni przedsiębiorcy, publiczne instytucje szkolące jak np. szkoły nauki jazdy lub uniwersytety, które w ten sposób wypracowują dodatkowy dochód do budżetu. Koncepcja, przeprowadzenie i koszt kursu leżą całkowicie w gestii organizatora.

2. Kursy podnoszące kwalifikacje – specjalizacja.

Wprowadzenie nowych technologii zmienia dotychczasowe kształcenie zawodowe i wymaga od pracowników ciągłego zwiększania umiejętności i podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Niektóre umiejętności nie mogą zostać przekazane podczas ogólnych kursów kształcących, dlatego też wymagają uczestnictwa w specjalistycznych kursach kwalifikacyjnych. Głównym powodem uczestnictwa w tego typu kursach branżowych jest możliwość zwiększenia kwalifikacji na obecnym polu zawodowym teraz i w przyszłości, jak i możliwość zabezpieczenia i uzyskania większych przychodów. Z tych powodów potencjalni uczestnicy szukają kursów specjalistycznych, i oczekują, że kurs będzie rozpoczynał się dokładnie w tym momencie, w którym kończy się ich wiedza. Organizatorami takich kursów mogą być instytucje kształcące, które specjalizują się w przeprowadzaniu kursów tego typu. Jednocześnie producenci maszyn i urządzeń rolniczych oferują kursy specjalistyczne, które ograniczają się jednak do specyfiki danego urządzenia. Szkoły zawodowe mogą organizować również kursy doskonalące pod warunkiem, że kadry są odpowiednio wyszkolone. Przykład szkoły zawodowej wyraźnie pokazuje, że podniesienie kwalifikacji zawodowych dotyczy również kadr szkolących, jeżeli chcą lepiej zarabiać w przyszłości.

3. Zdobywanie nowych umiejętności w wykonywanym zawodzie.

Zawężenie zdolności i umiejętności zawodowych do wąskiego obszaru może prowadzić do zaniedbania innych nabytych umiejętności i niemożności przywrócenia ich do stanu pierwotnego. Zmiany zawodowe wymagają więc nowej organizacji działań zawodowych oraz przyswojenia niezbędnej wiedzy. Podstawą kursów kształcących tego typu jest więc wymaganie i wykorzystanie podstawowej wiedzy zawodowej. Potencjalny kursant jest zazwyczaj obyty z formą teoretycznego i praktycznego przekazywania wiedzy i wymaga obok odpowiedniego kursu, również właściwego wyposażenia technicznego i zaplecza szkolnego. Na tych przykładach widać bardzo wyraźnie, że kształcenie dorosłych w Niemczech ukierunkowane jest na przekazywanie umiejętności praktycznych.

4. Przekwalifikowanie się na inne zawody.

Przekwalifikowanie zawodowe podlega ścisłym regulacjom prawnym. Dorośli, którzy dopiero ukończyli kształcenie zawodowe, mogą odbyć kolejne szkolenie w skróconej formie i zdać egzamin zawodowy we właściwej izbie (Izbie Rolniczej). Ustawa o Kształceniu Zawodowym definiuje czas trwania kształcenia zawodowego od 3 do 3,5 roku dla większości zawodów. Uczestnikom kursu przekwalifikującego, obejmującego egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, odpowiedzialne izby dopuszczają skrócenie kursu do 50% regularnego okresu kształcenia. Oznacza to, w przypadku kształcenia rolniczego, skrócenie kursu do przynajmniej 18 miesięcy. Zarówno treści nauczania, jak i organizacja kursu muszą być zaaprobowane przez Izbę Rolniczą. Przeszkolenia bardzo często są dofinansowane przez państwo, albo w przypadku niezdolności do pracy, przez kasę chorych lub związki zawodowe.

5. Przygotowanie młodzieży uczącej się do kształcenia ustawicznego przez całe życie.

W zasadzie nie istnieje oficjalny przymus, aby uczestniczyć w ciągłym kształceniu. Sytuacja zmienia się jednak, kiedy młodzież stawia żądania pomocy socjalnej. W takich przypadkach Państwo Niemieckie uzależnia otrzymywanie pomocy finansowej od uczestnictwa w kursach kształcenia zawodowego. Przy czym pracownicy organizacji państwowych analizują, które z dostępnych form kształcenia mogą wyrównać deficyt na rynku. Państwo ustala w ten sposób treść i zakres kursów oraz w pełni je finansuje.

WNIOSKI:

Przedstawione wyżej dwa systemy kształcenia dorosłych w rolnictwie, rzemiośle i gospodarce różnią się, chociaż idea i zakres tematyczny jest podobny. Systemy kształcenia dorosłych są oparte na podstawowym kształceniu zawodowym i to zarówno w Polsce jak i w Niemczech. Ponieważ w kształceniu podstawowym różnice są znaczne ma to również konsekwencje w kształceniu dorosłych. Niemiecki system kształcenia jest oparty na sprawdzonym przez lata systemie dualnym polegającym na ścisłym powiązaniu kształcenia teoretycznego z praktycznym. Widać to szczególnie przy porównaniu liczby godzin zajęć praktycznych do zajęć teoretycznych, jakie uczeń przechodzi uzyskując kwalifikacje w zawodzie rolnika w Polsce i Niemczech. W niemieckim systemie kształcenia nieodzownym elementem są licencjonowane gospodarstwa rolne, prowadzone przez rolników dobieranych do systemu edukacji, posiadających odpowiednie przygotowanie mistrzowskie i pedagogiczne. W polskim systemie kształcenia, główny kładzie się na wykształcenie teoretyczne. Praktyka zawodowa jest bardzo ograniczona i nie ma systemu doboru gospodarstw do programu kształcenia. W polskim systemie kształcenia system dualny praktycznie nie występuje.

Ma to też istotne konsekwencje w systemie kształcenia dorosłych zwłaszcza tam, gdzie chodzi o nabycie lub uzupełnienie kwalifikacji zawodowych. W obu krajach ma miejsce tendencja zmniejszania liczby godzin zajęć praktycznych koniecznych do uzyskania kwalifikacji zawodowych, zarówno w kształceniu zaocznym jak i tzw. wieczorowym.

W przypadku kursów podnoszących kwalifikacje lub umiejętności występuje większe podobieństwo. Na poziom kształcenia duży wpływ ma wyposażenie warsztatowe, które w przypadku kształcenia w Niemczech jest na zdecydowanie wyższym poziomie i jest bardziej dopasowane do programu kształcenia. Ponadto placówki edukacyjne w Niemczech są bardziej powiązane z przemysłem, co skutkuje tym, że w ramach zajęć praktycznych uczestnik ma dostęp do najbardziej nowoczesnych technologii, jakie są dostępne na rynku. Jest to wspólny interes placówki edukacyjnej, jak i firmy produkującej maszyny i sprzęt. Pierwsza ma tani sposób doposażenia warsztatów, a druga skuteczną i taną reklamę. W Polsce ten model doposażenia warsztatowego praktycznie nie występuje.

O ile w przypadku kształcenia zawodowego młodzieży można powiedzieć, że niemiecki system kształci wyłącznie osoby, które będą pracowały w rolnictwie, to w Polsce nadal jest jeszcze bardzo wysoki odsetek osób, które kończą np. technikum rolnicze i w rolnictwie nie będą pracowały. Można powiedzieć, że w takim przypadku większa ilość przedmiotów ogólnych jest uzasadniona, ale w perspektywie jest to bardzo kosztowne, ponieważ osoby takie będą musiały się w przyszłości przekwalifikować na inne zawody. W przypadku kształcenia dorosłych takich różnic nie ma. Uczestnikami są wyłącznie osoby, którym zdobyte nowe kwalifikacje będą potrzebne w życiu zawodowym. Obecnie w Polsce występuje duże zapotrzebowanie na uzupełnianie kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe i odnotowuje się wzrost liczby uczestników tego procesu. Natomiast w Niemczech liczba ta jest na stałym poziomie. Wzrost zainteresowania w Polsce uzupełnianiem kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe jest spowodowany wyłącznie wymogami Unii Europejskiej. W Niemczech to zjawisko nie występuje.

Ważnym elementem kształcenia dorosłych jest przekwalifikowanie na inne zawody lub prowadzenie edukacji dla osób bezrobotnych, która jest opłacana przez urzędy pracy. W tych dziedzinach występuje znaczne podobieństwo z tym, że placówki niemieckie mają w tym zakresie dłuższą praktykę, a w Polsce te działania tego typu dopiero się zaczynają.

KSZTAŁCENIE ZAWODOWE W KIEUNKU ROLNICZYM**4-LETNIE TECHNIKUM ROLNICZE** (na podbudowie 3 – letniego gimnazjum według programu 321(05)T-4,TU,SP/MENiS/2005.02.03

Lata nauki	Ilość godzin przedmiotów teoretycznych w tygodniu	Ilość szkolenia praktycznego (zajęcia praktyczne) tygodniowo	Ilość tygodni praktyki w gospodarstwie rolnym w roku
1 rok	15	-	-
2 rok	8	5	4
3 rok	8	5	4
4 rok	12	-	-

3-LETNIA ZAZSADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA na podbudowie 3-letniego gimnazjum według programu nauczania 613(01) MR i GŻ 17.07.1998

Lata nauki	Ilość godzin przedmiotów teoretycznych w tygodniu	Ilość szkolenia praktycznego (zajęcia praktyczne) tygodniowo	Ilość tygodni praktyki w gospodarstwie rolnym w roku
1 rok	4	10	-
2 rok	5,5	10	-
3 rok	6,5	14	-

KSZTAŁCENIE ZAWODOWE W KIERUNKU ROLNICZYM W NIEMCZECH PO UKOŃCZENIU SZKOŁY GŁÓWNEJ I REALNEJ.

Umowa z gospodarstwem

Lata nauki	Ilość godzin przedmiotów teoretycznych w tygodniu	Ilość godzin szkolenia praktycznego w centrach kształceniowych (w roku)	Ilość godzin praktyki w gospodarstwie rolnym tygodniowo
1 rok	27	37,5	16
2 rok	9	75	34
3 rok	9	75	34

Umowa ze szkołą

Lata nauki	Ilość godzin przedmiotów teoretycznych w tygodniu	Ilość godzin szkolenia praktycznego w centrach kształceniowych (w roku)	Ilość godzin praktyki w gospodarstwie rolnym tygodniowo
1 rok	36	37,5	7
2 rok	9	75	34
3 rok	9	75	34

KSZTAŁCENIE ZAWODOWE W KIERUNKU ROLNICZYM W NIEMCZECH PO MATURZE

Lata nauki	Ilość godzin przedmiotów teoretycznych w tygodniu	Ilość godzin szkolenia praktycznego w centrach kształceniowych (w roku)	Ilość godzin praktyki w gospodarstwie rolnym tygodniowo
1 rok	9	75	34
2 rok	9	75	34